

Satsar stort med ny og moderne fjøs

• No håpar bonden på smitteeffekt og at fleire vågar å satse på landbruket

LANDBRUK

Per Ståle Lillestøl (47) har hørt folk seie «dette kan aldri gå bra», men no står fjøsen til 10 millionar kroner klar til innflytting. Og bonden sjølv ser lyst på framtida.

– Eg tenkte at viss eg skulle vere bonde i 20 år til, og viss eg skulle modernisere, så måtte eg gjøre det no, seier Per Ståle Lillestøl og viser inn i den topp moderne driftsbygning i Hornindal.

I løpet av veka flyttar første ungdyra inn i fjøsen. I slutten av januar skal mjølkekyrne inn.

Sju gardar. Fargane i fjøsen går i moderne kvitt, grått og svart. Kyrne skal få ligge på blå madrassar.

– Vi har ikkje tenkt mote her, men ville ha lyse fargar og litt bryting, smiler bonden når journalisten peikar på fargevalet.

Fjøsen er likevel topp moderne. Blant anna med mjølkerobot. Kyrne blir lokka med kraftfør inn til mjølking. Datastyring gjer at dei ikkje får leveye til å gå inn til mjølking igjen før etter fleire timer.

Ti millionar kroner er prisn på investeringa. Av dette er ein million kroner i støtte frå Innovasjon Norge.

– Per Ståle er retta person til å gjøre dette. Han har evne til å setje ting ut i livet og har vist far at han greier å oppfylle planane han legg, seier fagrådgjevar Kari Sølvberg i Tine som er på besøk i den nye fjøsen.

Ho understrekar at det er eit tungt økonomiske lyft. Det blir krevjande å få raskt opp mjølk- og kjøtproduksjonen. Han må til ei kvar tid ha nok kalvar, men det er sikra gjennom avtaler med andre mjølkeprodusentar.

250 dyr. Garden har i dag 42 mjølkekryr. Nyfjøsen får over 50, men har kapasitet til 64 mjølkekryr. I tillegg skal 80–90 oksar føra fram. Med stort og smått blir det 250 dyr i bygget.

– Det skal gi grunnlag for å drive, seier Lillestøl.

Hans eigen gard er ikkje så stor, men han slår sju gardbruk med totalt 650 mål mark. Mjølkekveton er på 440.000 liter.

Ifølgje Sølvberg må ein slik forholda er no minst ha kvote på 250.000 liter for å få lønsmed.

Lillestøl er sjovlaerd bonde. Etter grunnskulen gjekk han eitt år på mekanikarlinja på vidaregåande. Deretter har han jobba – og aldri vore arbeidsledig. I 1996 begynte han som bonde. Dei tre første åra jobba han på Hjellegerde sin møbel-fabrikk i Hornindal.

– Dei la ned fabrikken, og då tenkte eg at no må eg satse som bonde

BONDE: Per Ståle Lillestøl slår sju gardar i Hornindal og produserer kvarå 440.000 liter mjølk. Siste månaden har han bruk mykje tid på å få den nye fjøsen ferdig. Han gler seg til å flytte inn dyra og håpar satsinga hans kan inspirere andre til også å satse på landbruket.

– Dei la ned fabrikken, og då tenkte eg at no må eg satse som bonde

PER STÅLE LILLESTØL

for å lykka. Elles brenn du deg ut, for det er mykje jobb dette, seier Sølvberg.

Automatisering vil ikkje gi mindre tid i fjøsen, men bonden vil få det meir fleksibelt og kunne følgje opp dyra betre.

– Dei som satsar, angrar ikkje. Dei får ein betre kvardag, med betre fjøs og ikkje så fysisk tungt arbeid, seier Sølvberg.

Ho veit at det er fleire i distrikset som tenker på å satse.

– No håpar eg på smitteeffekt og at det blir fleire i Hornindal som bygger, seier Lillestøl.

Han håpar også utviklinga i arbeidsmarknaden kan bli ein tankevekkjar for mange:

– Folk har kunna velje og vrake i jobbar. No håpar eg flere tenker at det ikkje er dumt å ha ein gard likevel. Det har vore enkelt å legge ned. Mange fine

ROBOT: Kari Sølvberg er fagrådgjevar i Tine og skal vere diskusjonspartner for Per Ståle Lillestøl. – Dei som satsar, angrar ikkje, seier ho. Automatisering skal gjøre mjølkeproduksjonen meir lettint i den nye fjøsen, der over 50 mjølkekryr snart skal få plass.

FAKTA

Tal frå Innovasjon Norge viser at fleire satsar stort på landbruk på Nordvestlandet. Rekna i lånesum for rentestøtte, BLU-midler og lavrisikolån er dette dei som satsar stort (2015):

- Paul Sindre Vedelid, Vanylven, 11,5 mill. kr.
- Karl Frode Slettedal, Ørsta 9,7 mill. kr.
- Erling Rogne, Haram, 8,6 mill. kr.
- Stein Berge Rusten, Vanylven, 7,2 mill. kr.
- Per Erik Varddal, Ørsta, 7,0 mill. kr.
- Arvid Inge Rustoen, Stryn, 6,8 mill. kr.
- Kolbjørn Misfjord, Vestnes, 6,8 mill. kr.
- Ove Herland, Vanylven, 6,3 mill. kr.

gardar er lagde ned og eigarane har valt andre yrke, seier han.

Tre døtrer. Lillestøl har tre døtrer og veit ikkje om nokon av dei ønskjer å ta over garden.

– Om 20 år er eg pensjonist og forholdsvis skuldfri. Og vi veit ikkje så mykje kva som skjer med matproduksjonen 20 år fram i tid, seier Lillestøl som ikkje kunne sitje å vente på kva ungane ville gjøre.

Sølvberg trur det er viktig å vere positive føredøme. Då er det større sjanse for at ungane vil ta over. Og det er større sjanse for at dei vil overta ein tipp, topp, moderne gard enn ein gammaldags.

Lillestøl legg ikkje skjul på at kritiske royster har sagt «dette kan aldri gå bra» om satsinga hans. Men Sølvberg meiner

andre må vere glade for at nokon har så stor interesse at dei faktisk satsar.

Lausdrift. Tine-rådgjevaren fortel at det for tida ikkje er mange som legg ned mjølkesproduksjonen, men det kan snu.

– Hovudutfordringa er at gjennomsnittsalderen i yrket er 54 år. Mange bønder er over 60 år og har ikkje nokon etter seg, seier Sølvberg som også ser utfordring med dei nye krava til lausdrift frå 2024.

Berre 27,5 prosent av mjølka frå Hornindal og 34 prosent frå Stryn er i dag frå lausdriftsfjøsar. Og viss mange bønder på sør-kort til skal bygge nye lausdriftsfjøsar, vil det by på problem.

ANNE-MARI TOMASGARD
anne-mari.tomasgard@smp.no

BONDE: Knut Hustad driv gard i Bondalen og er leiar i Hjørundfjord bondelag. ARKIVFOTO: KNUT ARNE AARSET

Fryktar endå fleire bønder legg ned

ØRSTA

– Eg er blitt skulda for å vere stor pessimist, men dette er blitt verre enn eg våga å seie, seier Knut Hustad, leiar i Hjørundfjord bondelag.

lausdrift vil ordne seg etter kvart. No vil det bli pang slutt når kravet blir innført, trur Hustad.

Treng stabilitet. Knut Hustad meiner inntekta til bonden må aukast, slik at ein har pengar til å betale låna.

Nye planar for kvar ny regjeringskaper uvisse. Vi må få stabilitet, slik at vi kan våge å bygge nytt. Fornying av driftsapparatet krev at inntektene ligg jami høgt, seier Hustad.

Sjølv er han utdanna politi. Han er 56 år og kunne snart ha pensjonert seg om han hadde halde fram som politimann.

– Men eg skal halde fram som bonde til pensjonsalder, og så håpar eg fjøsen held så lenge. Å få anna jobb no er vanskeleg, seier han.

Lettare i dag. Hustad vil ikkje være for pessimistisk og han snakkar fint om yrket:

– Når våren kjem, kjem også optimismen. Og det er kjekt å vere bonde. No bruker vi lite penicillin og produserer kvalitet. Det er lettare å vere bonde i dag enn for nokre år sidan, seier Hustad.

Men om ikkje noko skjer med lausdriftkravet frå 2024, trur han det vil bli endå verre og at fleire vil måtte legge ned.

– Kravet er feil. Det er rett at det ikkje skal byggjast nye fjøsar utan lausdrift, men utskifting til

NYBYGG: Den nye driftsbygningen på Lødemel i Hornindal er 1150 kvadratmeter stor. I tillegg kjem gjødsellager som skal gi meir rasjonell handtering av gjødsla.